

CLEAR-Rights Advocacy Brief

Aanbevolen Minimum Accreditatiecriteria voor Jeugdstrafrechtadvocaten

Het project *CLEAR-Rights: Enhancing legal assistance and access to justice for children in conflict with the law in Europe* wordt medegefinancierd door het Programma Justitie van de Europese Unie (2014-2020). De inhoud van deze Advocacy Brief vertegenwoordigt alleen de standpunten van de auteurs en hun eigen verantwoordelijkheid. De Europese Commissie aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het gebruik dat kan worden gemaakt van de informatie die het bevat.

CLEAR-Rights Advocacy Brief

Aanbevolen Minimum Accreditatiecriteria voor Jeugdstrafrechtadvocaten

A. Introductie

De zes partnerorganisaties in het project *CLEAR-Rights: Enhancing legal assistance and access to justice for children in conflict with the law in Europe* roepen de Europese regeringen en in het bijzonder de ministers van Justitie op om - in nauwe samenwerking met de orden van advocaten - de accreditatiecriteria waaraan een advocaat moet voldoen om rechtsbijstand te mogen verlenen aan kinderen die in aanraking komen met politie en/of justitie, te evalueren en, indien nodig, te verbeteren. Het bevat aanbevelingen over wat de minimum accreditatiecriteria zouden moeten zijn op de belangrijke gebieden van (permanente) opleiding, certificering of licentie, waarden, werkervaring. Deze *Advocacy Brief* bevat ook informatie over de opvattingen van kinderen, het internationaal juridisch kader en, bij wijze van voorbeelden van *good practices*, de accreditatiesystemen van België en Nederland. De inhoud van deze *Advocacy Brief* is gebaseerd op de "Europese analyse van rechtsbijstand voor kinderen in de praktijk en van lacunes in de rechtsbijstandssystemen in België, Frankrijk, Hongarije, Roemenië & Nederland" (2021) van het CLEAR-Rights project, en de input van de partnerorganisaties, de *Technical Expert Group* en de *Child Advisory Boards* ('Kinderadviesraden') van het project.

Het project *CLEAR-Rights: Enhancing legal assistance and access to justice for children in conflict with the law in Europe* is een tweejarig project (januari 2021 t/m december 2022) dat wordt medegefinancierd door het Programma Justitie van de Europese Unie. Het CLEAR-Rights project wordt gecoördineerd door de *Regional Office of Terres des hommes for Europe* in Hongarije, in samenwerking met 5 partners: PILnet in Hongarije; Alliance of Lawyers for Human Rights (Alliance des Avocats pour les droits de l'homme) (AADH) in Frankrijk; Defence for Children International (DCI) in België; Terre des hommes Roemenië; en Defence for Children International - ECPAT in Nederland. De algemene doelstelling is het verbeteren van de gelijke toegang tot een advocaat voor kinderen die van een strafbaar feit worden verdacht of beschuldigd, door het versterken van de toegang tot hoogwaardige en gespecialiseerde door de overheid gesubsidieerde rechtsbijstand en pro bono juridische bijstand, in overeenstemming met de artikelen 6 en 18 van EU-Richtlijn 2016/800. Please insert the last sentence: Eén van de specifieke doelen is het vergroten van het bewustzijn van beleidsmakers en dienstverleners over het recht van kinderen op toegang tot hoogwaardige rechtsbijstand en op een permanent rechtsbijstandssysteem, wanneer zij in aanraking komen met politie en/of justitie.

Minimum accreditatiecriteria voor jeugdstrafrechtadvocaten

B.

Een accreditatiesysteem is een middel om hoogwaardige juridische bijstand en gelijke en eerlijke behandeling van minderjarigen in het jeugdstrafrechtstelsel te bevorderen. Om deze doelen te bereiken, kunnen speciale vereisten worden gesteld. De implementatie van deze accreditatiecriteria kan de taak zijn van, bijvoorbeeld, nationale of lokale orden van advocaten. Om deze criteria te implementeren en op te leggen, kan een orde van advocaten een specifieke lijst gebruiken van advocaten die zich aanmelden om op deze lijst te komen en zich onderwerpen aan de accreditatiecriteria voordat ze jeugdstrafzaken mogen aannemen. De orde van advocaten heeft de taak om bij de aanvraag na te gaan of de advocaat voldoet aan de accreditatiecriteria en monitort of de advocaat voldoet aan de aanvullende criteria om op de lijst te blijven staan. Deze specifieke lijst kan door politie en justitie worden gebruikt om kinderen te voorzien van een gekwalificeerde advocaat. Balies moeten ook opleidingen verzorgen voor de (aspirant-)jeugdrechtadvocaten en instrumenten ontwikkelen en/of aanreiken ter ondersteuning van multidisciplinaire samenwerking, netwerkvorming en professionele uitwisseling. De balies moeten van de overheden over voldoende middelen beschikken om deze taken te vervullen. Zie hierna *deel E. Voorbeelden van accreditatiesystemen*.

De partnerorganisaties in het CLEAR-Rights project bevelen de volgende dertien minimumcriteria aan ten behoeve van de accreditatie van een advocaat die, als specialist in het jeugdstrafrecht, juridische bijstand mag verlenen aan kinderen die in aanraking komen met politie en/of justitie. De hierna genoemde (minimum)aantallen kunnen worden aangepast aan de specifieke omstandigheden van een land.

Opleiding

1. De advocaat moet met succes een Master of Laws aan een universiteit hebben afgerond, evenals een beroepsopleiding voor advocaten met een specialisatie in het strafrecht.
2. In de loop van drie jaar voorafgaand aan zijn/haar accreditatieaanvraag moet de advocaat minimaal drie geaccrediteerde trainingen op het gebied van het jeugdstrafrecht hebben gevolgd.
3. De advocaat die reeds drie jaar geaccrediteerd is voor de specialisatie jeugdstrafrecht, moet verklaren bereid te zijn om als mentor te fungeren door onder meer aspirant jeugdadvocaten mee te nemen naar jeugdstrafzittingen.

Certificering of licentie

4. De advocaat moet beëdigd en ingeschreven zijn bij de Orde van Advocaten in het land waar hij/zij als advocaat werkzaam wil zijn.

Waarden

5. De advocaat moet onberispelijk gedrag vertonen, bewezen door een formele erkenning van het ontbreken van een strafblad.
6. De advocaat dient zich te houden aan de ethische code die is vastgesteld door de (Nationale) Orde van Advocaten.
7. De individuele advocaten en advocatenkantoren moeten zich houden aan een gedragscode waarin de normen en regels voor *child safeguarding* zijn vastgelegd.
8. De advocaat moet de rechten respecteren die zijn vastgelegd in het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind en andere relevante documenten over kinderrechten.

Werkervaring

9. De advocaat moet minimaal drie jaar relevante beroepservaring hebben (in principe drie jaar werkervaring als beëdigd advocaat).
10. De advocaat moet minimaal drie jeugdstrafzittingen hebben bijgewoond, waarbij hij/zij meegaat met een andere advocaat die al tenminste drie jaar is geaccrediteerd als specialist in het jeugdstrafrecht.
11. De advocaat moet verklaren minimaal zes jeugdstrafzaken per jaar te behandelen.

Permanente opleiding

12. De advocaat moet verklaren per jaar ten minste één cursus op het gebied van het jeugdstrafrecht te volgen, met inbegrip van vaardigheidstrainingen op het gebied van het jeugdstrafrecht.
13. De advocaat moet ernaar streven om (inter)nationale conferenties en professionele netwerkevenementen bij te wonen en deel te nemen aan werkgroepen, met als doel progressie te realiseren op het gebied van het jeugdstrafrecht.

C. Opvattingen van kinderen

De kinderen in de *Child Advisory Boards* ('Kinderadviesraden') van het CLEAR-Rights project benadrukten het belang van opleiding en training voor advocaten die juridische bijstand verlenen aan kinderen die in aanraking komen met politie en/of justitie. Bovendien benadrukten zij dat deze advocaten de interpersoonlijke en sociale vaardigheden moeten hebben om met kinderen om te gaan. Zij zijn van mening dat het essentieel is dat kinderpsychologie en communicatie met kinderen (bijvoorbeeld, kindvriendelijke taal) onderdeel uitmaken van het curriculum van de opleiding van deze advocaten. Zij vinden dat andere trainingen zoals pedagogiek, ethiek, stressmanagement en creativiteit ook nuttig kunnen zijn.

D. Internationaal juridisch kader

Advocaten die juridische bijstand verlenen aan kinderen die in aanraking komen met politie en/of justitie moeten gespecialiseerd zijn in het jeugdstrafrecht, om ervoor te zorgen dat alle kinderen toegang hebben tot kindvriendelijke justitie. Echter, Europese landen gebruiken niet dezelfde accreditatiecriteria voor specialisten op het gebied van het jeugdstrafrecht en in sommige landen zijn helemaal geen speciale kwalificaties vereist. De overheidsverplichting om ervoor te zorgen dat een effectief accreditatiesysteem bestaat met passende criteria, kan worden afgeleid uit de volgende internationale documenten.

UN Basic Principles on the Role of Lawyers (1990)

▪ Qualifications and training

10. Governments, professional associations of lawyers and educational institutions shall ensure that lawyers have appropriate education and training and be made aware of the ideals and ethical duties of the lawyer and of human rights and fundamental freedoms recognized by national and international law.

General comment No. 24 (2019) on children's rights in the child justice system, United Nations Committee on the Rights of the Child ('VN-Kinderrechtencomité')

106. A comprehensive child justice system requires the establishment of specialized units within the police, the judiciary, the court system and the prosecutor's office, as well as specialized defenders or other representatives who provide legal or other appropriate assistance to the child.

Guidelines on child-friendly legal aid, UNICEF ECARO (Europe and Central Africa Regional Office), October 2018

▪ Competence when providing legal aid to children

Legal professionals who provide children with legal aid should have knowledge of relevant domestic law and procedures, children's rights, children's developmental stages and how to communicate with children. They should keep their skills up to date and refresh them with regular professional development training. Providing competent and effective legal aid to children involves more than just understanding the relevant domestic law and procedures: it also involves a high level of motivation, commitment, skill, training and knowledge.

Legal professionals should:

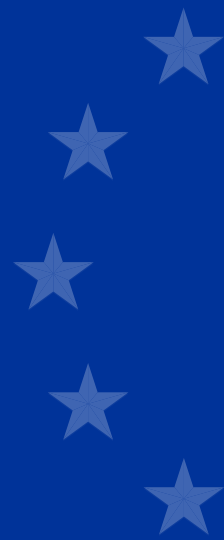
1. know about children's rights and how they can be applied in practice including, at a minimum, the provisions of the United Nations Convention on the Rights of the Child and the Council of Europe Child-Friendly Justice Guidelines;
2. have a good understanding of the civil, criminal and administrative legal procedures for children, including the various measures that can be taken, such as diversion or restorative justice processes;
3. know when and how to seek specialized advice and support from appropriate professionals such as psychologists and social workers;
4. have working knowledge of various stages of children's physical, cognitive, emotional and social development (...)

Richtlijn (EU) 2016/800 van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2016 betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklaagde zijn in een strafprocedure (Nederlandse vertaling)

Artikel 20, lid 3

Opleiding

1. De lidstaten zorgen ervoor dat rechtshandhavinginstanties en het personeel van detentiecentra dat te maken krijgt met zaken waarbij kinderen betrokken zijn, een specifieke, op hun omgang met kinderen afgestemde opleiding volgen inzake de rechten van kinderen, geschikte verhoortechnieken, kinderpsychologie en taalgebruik dat is aangepast aan het kind.
2. Onverminderd de rechterlijke onafhankelijkheid en verschillen in de manier waarop de rechtsstelsels in de lidstaten zijn georganiseerd, en met terdege inachtneming van de rol van diegenen die voor de opleiding van rechters en openbaar aanklagers verantwoordelijk zijn, nemen de lidstaten passende maatregelen om ervoor te zorgen dat rechters en openbaar aanklagers die te maken krijgen met strafzaken waarbij kinderen betrokken zijn, specifieke vaardigheden hebben op dat gebied of toegang hebben tot een specifieke opleiding, of beide.
3. Met terdege inachtneming van de onafhankelijkheid van de beroepsgroep en van de rol van diegenen die voor de opleiding van advocaten verantwoordelijk zijn, nemen de lidstaten passende maatregelen om ervoor te zorgen dat advocaten die te maken krijgen met strafzaken waarbij kinderen betrokken zijn, een specifieke opleiding als bedoeld in lid 2 volgen.
4. Via hun overheidsdiensten of door subsidiëring van kinderplichtorganisaties stimuleren de lidstaten initiatieven die ervoor zorgen dat degenen die diensten voor ondersteuning en herstelrecht aanbieden, passende opleiding krijgen op een niveau dat aangepast is aan hun contact met het kind, en professionele normen in acht nemen teneinde te garanderen dat zij deze diensten op een onpartijdige, respectvolle en professionele manier verlenen.

Recommendation No. R(2000)21 of the Committee of Ministers on the freedom of exercise of the profession of lawyer

Principle II – Legal Education, training and entry into the legal profession

2. All necessary measures should be taken in order to ensure a high standard of legal training and morality as a prerequisite for entry into the profession and to provide for the continuing education of lawyers.

Richtsnoeren van het Comité van Ministers van de Raad van Europa voor kindvriendelijke justitie (2010) (Nederlandse vertaling)

4. Opleiding van beroepsbeoefenaars

14. Personen die beroepsmatig met en voor kinderen werken, moeten goed worden opgeleid in de rechten en behoeften van kinderen uit verschillende leeftijdscategorieën, alsook in de procedures die op hen van toepassing zijn.

15. Zij moeten ook worden opgeleid in communicatie met kinderen in alle leeftijdscategorieën en ontwikkelingsstadia, alsook met kinderen in bijzonder kwetsbare situaties.

...

39. Een advocaat die kinderen bijstaat, moet opgeleid zijn in en goed op de hoogte zijn van de rechten van het kind en aanverwante vraagstukken, steeds grondig worden bijgeschoold en kinderen op hun eigen begripsniveau te woord kunnen staan.

European Committee on Legal Co-operation (CDCJ), Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on the efficiency and the effectiveness of legal aid schemes in the areas of civil and administrative law, 31 March 2021

Noot: Wat de mechanismen voor kwaliteitsborgings betreft, heeft de Raad van Europa de bovengenoemde richtsnoeren voor de efficiëntie en de effectiviteit van rechtsbijstandsregelingen op het gebied van het civiel- en administratief recht ontwikkeld. Deze richtlijnen kunnen ook nuttig zijn op het gebied van het strafrecht. De richtsnoeren moeten worden nageleefd met betrekking

tot rechtsbijstandsregelingen, waarvan accreditatiecriteria een belangrijk element zijn (zie richtsnoer 9 hieronder). Ze kunnen nuttig zijn voor overheden bij het implementeren van een rechtsbijstandstelsel en accreditatiecriteria.

Guideline 7. Mechanisms and measures should be in place to ensure the quality of legal aid schemes, both in terms of their general functioning and, more importantly, in terms of the legal services delivered by legal aid providers.

Guideline 8. In designing mechanisms for legal aid delivery and possible changes to them, consideration should be given to the needs of and difficulties faced by potential users of the legal service; consulting users as to whether the legal aid scheme as designed meets their needs is likely to produce a more resilient and effective overall structure.

Guideline 9. Consideration should be given, in particular, to the following mechanisms and measures, all of which should be implemented with full respect for the principles of professional independence (of all legal aid providers) and legal advice privilege:

- the use of clear, objective criteria for the appointment of legal aid providers;
- thorough and regular assessment of legal aid providers (whether governmental, not-for-profit or commercial) against clear criteria, including the quality of their management, policies, accreditation, electronic and paper-based case-management systems, customer-care standards, complaints procedures, in-service training programmes, adequacy of premises, and accessibility;
- continuous professional development on a regular basis for legal aid providers;
- the use of quality assurance clauses in public contracts between governmental bodies responsible for legal aid providers;

- requirements that legal aid providers adhere to ethical codes and other forms of ethical provisions;
- the use of quality assessment tools such as client satisfaction surveys and peer reviews by other legal aid providers, based on objective sets of criteria and/or rating systems, and carried out by either an independent body or by individuals (for example, fellow lawyers);
- establishing formal and impartial procedures that allow clients to complain about a legal aid provider;
- establishing formal and impartial procedures that allow for the replacement of a legal aid provider whose services are of unsatisfactory quality;
- establishing procedures for imposing disciplinary measures (including warnings, fines, withdrawal from a list of approved legal aid providers, removal of files and transfer to another legal aid provider) on a legal aid provider who fails to comply with quality standards.

Voorbeelden van accreditatiesystemen

Dit deel bevat informatie over de accreditatiecriteria en -systemen van België en Nederland. Deze systemen worden beschouwd als voorbeelden van *good practices* vanwege hun organisatiestructuur en onafhankelijkheid, en de kwaliteit van hun rechtsbijstandsdiensten.

België

In België is het voor het uitoefenen van het beroep van advocaat noodzakelijk om een universitair diploma in de rechtenstudie te hebben (masterniveau, vijf jaar) en ingeschreven te zijn in een orde van advocaten. Aan het einde van hun master moeten jonge advocaten beginnen met het voltooien van een driejarige stage, onder toezicht van een andere gecertificeerde advocaat, terwijl ze hun opleiding voortzetten en slagen voor een examen waarmee ze een certificaat van vakbekwaamheid kunnen behalen. Zij worden dan opgenomen in het register van de balie. In België wordt rechtsbijstand verleend door advocaten of advocaat-stagiairs. Om in aanmerking te komen voor het verlenen van rechtsbijstand, moeten advocaten of advocaat-stagiairs geregistreerd zijn en op de lijst staan van advocaten die zich aanmelden voor het verlenen van rechtsbijstand. Om een kind bij te staan, moet de advocaat of advocaat-stagiair lid zijn van de jeugdafdeling van zijn/haar lokale orde van advocaten. Om lid te zijn van de jeugdafdeling moet de advocaat adequaat zijn opgeleid.

Wat de Franstalige en Duitstalige advocaten betreft, bepaalt de ethische code van de orde van de Frans- en Duitstalige advocaten dat de advocaat, om op de lijst te worden ingeschreven: 1) erkend moet zijn als specialist in het jeugdrecht; of 2) de jeugdrechts cursussen van het Certificaat van Bekwaamheid als Advocaat (CAPA) met succes moet hebben afgerond, door in de drie jaar voorafgaand aan zijn/haar aanvraag een score van 14/20 of hoger te behalen; of 3) een continue opleiding in het jeugdrecht hebben voltooid (15 punten in de voorgaande drie jaar, waaronder tenminste acht punten van juridische training).

Voor de Nederlandstalige advocaten geldt dat naast de rechten-cursussen die zeer algemeen zijn, de persoon die jeugdadvocaat wil worden twee aanvullende cursussen moet volgen. Ten eerste moeten zij, van de balie, een specifieke interdisciplinaire introductiecursus volgen van 80 tot 100 uur. Deze cursus omvat psychologie, sociologie, criminologie, strafrecht, publiekrecht, burgerlijk recht, communicatieoefeningen met het kind en rollenspellen, en zelfs de kwestie van eerste ontmoetingen, d.w.z. hoe alles op de eenvoudigste en meest geschikte manier aan het kind kan worden uitgelegd. Ten tweede moeten zij een speciale driedaagse training over de bijstand aan jongeren die door de politie zijn gearresteerd, de procedures, de jurisprudentie, en hoe het vertrouwen van het kind kan worden gewonnen. Ten derde moeten zij elk jaar hun inschrijving op de lijst van jeugdadvocaten verlengen. Er is tevens een verplichting tot permanente opleiding.

Nederland

In Nederland mogen alleen advocaten die zijn ingeschreven bij de Raad voor Rechtsbijstand - een instituut dat door de Nederlandse overheid is opgericht om het rechtsbijstandsstelsel te organiseren en te controleren - gesubsidieerde rechtsbijstand verlenen. De advocaat moet verklaren zich te houden aan de algemene vereisten met betrekking tot, bijvoorbeeld, het advocatenkantoor van de advocaat en de registratie ervan, de samenwerking met de Raad voor Rechtsbijstand, de naleving van de kwaliteitssystemen, het rapportageproces, het minimum en maximum aantal toevoegingen per jaar, en expertise en ervaring. De advocaat moet beëdigd en ingeschreven zijn bij de Nederlandse Orde van Advocaten, wat onder andere betekent dat hij/zij met succes een Master in de Rechten aan een Nederlandse universiteit en de Beroepsopleiding Advocaten heeft afgerond. Er gelden aanvullende deskundigheidsvereisten als een advocaat zich wil inschrijven bij de Raad voor Rechtsbijstand voor de specialisaties. Er zijn meerdere specialisaties en jeugdstrafrecht is er één van. Een advocaat mag ingeschreven staan voor maximaal vier specialisaties. De expertisevereisten voor de specialisatie jeugdstrafrecht volgen grotendeels de hierboven aanbevolen minimum accreditatiecriteria. Andere criteria zijn dat de advocaat minstens één rechtszitting over een uithuisplaatsing in een gesloten jeugdzorginstelling moet hebben bijgewoond, wanneer hij/zij met een andere advocaat meegaat die al drie jaar ingeschreven staat voor de specialisatie. Bovendien moet de advocaat in de loop van de drie jaar voorafgaand aan zijn/haar inschrijvingsaanvraag minimaal acht opleidingspunten op het gebied van het jeugdstrafrecht en minimaal vier opleidingspunten op het gebied van het civiele jeugdrecht hebben behaald. De advocaat moet aangeven per jaar

minimaal acht opleidingspunten op het gebied van het jeugdstrafrecht te behalen, waaronder minimaal één actualiteitencursus. Als de advocaat zich ook wil inschrijven voor het jeugdstrafpiket, dan moet hij/zij een strafpiketkursus hebben afgerond die is goedgekeurd door de Raad voor Rechtsbijstand.

